

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ
ΑΠΑΝΤΑ
ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ
ΚΡΙΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
Ν. Δ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΟΜΟΣ
ΑΘΗΝΑ 1984
Σελ. 149-156

ΤΟ ΣΠΙΤΑΚΙ ΣΤΟ ΛΙΒΑΔΙ

Δὲν εἶχε μείνει πλέον οὔτε τόσον νερόν εἰς τὴν μικρὰν λίμνην, ὅσον διὰ νὰ караβίσουν* ὁ Παντελῆς ὁ Φάντης καὶ ὁ Χαράλαμπος ὁ Σανταβελῆς τὰ караβάκια τους, ὅταν ἐδραπέτευον κάθε δειλινὸν ἀπὸ τὸ σχολεῖον, μὲ τοὺς «φύλακας»* κρεμαστοὺς ὑπὸ μάλης, καὶ τρέχοντες ἀνεσήκωναν τὰς περισκελίδας των μακρόθεν, οὔτε τόση μούργα, ὅσον διὰ νὰ γεμίζη κάθε πρωὶ καὶ βράδυ τὴν μικρὰν φιάλην τῆς ἡ γρια-Παναγιῶ ἢ Κοτρωνιώτισσα, μεταβαίνουσα ἀπὸ βοῦρκον εἰς βοῦρκον, καὶ ξεχωρίζουσα μὲ τὸν πῆχύν τῆς καὶ μὲ τὸ τενεκεδένιο πενηνταράκι τῆς τὸ κατακάθισμα τοῦ λαδιοῦ ἀπὸ τὸ νερόν καὶ ἀπὸ τὴν λάσπην. Ὁ Κύριος εἰσήκουσε τὰς δεήσεις τῶν πτωχῶν καὶ τοὺς στεναγμοὺς τῶν πενήτων, καὶ ἐσώρευσε τόσας νεφέλας εἰς τὸν αἰθέρα, καὶ ἤστραψε καὶ ἐβρόντησε τόσον τρομακτικὰ εἰς τὸ στερέωμα, καὶ ἔρριψε τόσον ἄφθονον νερόν εἰς τὸ παραθαλάσσιον χωρίον, ὥστε νὰ ἐξαλειφθῇ πᾶσα ἀκαθαρσία εἰς τὴν γειτονιὰν καὶ νὰ γίνῃ ἐν ἡ γῆ καὶ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ θάλασσα.

Ἦτο ὥρα δειλινῶ καὶ ἀπὸ πρωΐας ὁ αἰθὴρ ἦτο θολωμένος καὶ σκότος ἐπεκρέματο καὶ συννεφιά μεγάλη. «Ὁρώρει δ' οὐρανὸθεν νύξ». Τέλος οἱ καταρράκται τοῦ οὐρανοῦ ἠνοίγησαν καὶ ἔγινε βροχή, θάλασσα, καταποντισμός. Τὸ κατώγειον τῆς γρια-Ραγιάδαινας ἐγέμισε νερόν ὡς δύο πῆχεις. Τὸ ἐλαιοτριβεῖον τοῦ Λαυκιώτη ἐπατήθη μέχρι ἀναστήματος καὶ πλέον ἀπὸ τὸ νερόν καὶ οἱ κοπάνες* ἐγέμισαν, αἱ ἐλαῖαι παρεσύρθησαν ἀπὸ τὸν χαμηλὸν σοφάν*, τὸ ἄλογον ἐσταμάτησε, καὶ ὁ Γιάννης ὁ Ἀρμαμέντος ἔμεινε μὲ τὸ πτυάριον εἰς τὴν χεῖρα. Ἡ θεια-Μαριῶ ἢ Κατσικάκαινα ἐβγῆκεν ἔξω εἰς τὸ χαγιάτι καὶ συνέπλεκε τὰς χεῖρας εἰς προσευχὴν ἀγωνίας.

Ὁ σταῦλος τοῦ γερο-Κουμενῆ εἶχε πλημμυρήσει καὶ τὸ γαιδούρι ἐπλεεν εἰς τὸ νερόν. Ὁ κύριός του ἄλλο μέσον δὲν εὔρε παρὰ νὰ τραβήξῃ τὴν τριχιὰν ἀπὸ τὴν κλαβανὴν ἐπάνω εἰς τὸ πάτωμα, ὥστε τὸ ζῶον νὰ πλῆν τὸ σῶμα κάτω καὶ τὴν κεφαλὴν ν' ἀνατείνῃ ἐπάνω, μὲ κίνδυνον νὰ πνιγῇ ἀπὸ τὸ σχοινίον πρὶν γλυτώσῃ ἀπὸ τὸ νερόν. Πέραν εἰς τὸν κῆπον τοῦ Σαραφίανου, ἡ πλημμύρα εἶχε ρίψει κάτω τοὺς τοίχους, καὶ τὸ νερόν ἐξέσπασε μέσα εἰς τὸν κῆπον, παρασύρον καλύβας, σταῦλους, φυτείας καὶ δένδρα. Ὁ Σαραφιανὸς μὲ τὸν κηρωτὸν ἐπενδύτην του, μὲ τὰ ὑποδήματα μέχρι τῶν μηρῶν, ἐπροσπάθει νὰ ἐμβαλώσῃ ἐκ τῶν ἐνόνητων τὸ ρῆγμα τοῦ τοίχου,

κουβαλῶν χονδρὰ ξύλα καὶ κούτσουρα καὶ σωρεύων ταῦτα διὰ νὰ φράξη τὴν ρωγμὴν. Ἡ γρια-Χιόνω ἀπὸ τὸ παράθυρον ἐφώναζε:

— Κάψε τα, γυιέ μου, κάψε τα!

Ἴσως ἐφαντάζετο ὅτι ὁ υἱὸς τῆς ἐσώρευε τὰ ξύλα διὰ νὰ ἀνάψη φωτιάν.

Κάτω εἰς τὸ ποτόκι* ὅλα ἦσαν θάλασσα.

Τὰ κατώγεια τῶν οἰκιῶν εἶχον πλημμυρήσει ὅλα. Τὸ βαρελάδικον τοῦ μαστρο-Στεφανῆ εἶχε γεμίσει νερὸν ὡς δύο μπόια· ὁ βρόχινος ποταμὸς εἶχε ρίψει κάτω, πρῶτον τὸ τσαρδάκι ἢ τὸ μικρὸν παράπηγμα τοῦ Στεφανῆ, εἶτα παρέσυρε τὰ βαρέλια εἰς χορὸν ὅλα, ὅσα ἦσαν ἀποκάτω εἰς τὸ τσαρδάκι, εἶτα εἰσώρμησεν εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ καλοῦ χειρώνακτος καὶ τὸ ἔκαμε νὰ πλέη. Ἄλλ' ἢ πλημμύρα ἦτο εἰς ὅλα τὰ ἰσόγεια καὶ ὅπου τὰ πατώματα ἦσαν χαμηλὰ ἐκινδύνευε νὰ τὰ φθάση. Ἡ γρια-Ραγιαδάινα, ἐφώναζεν ἀπ' ἀντικρὺ νὰ πάγουν νὰ τὴν γλυτώσουν.

Θὰ ἐχρειάζετο βάρκα, διὰ νὰ τῆς κάμουν τὴν χάριν. Ἀλλὰ βάρκα δὲν ὑπῆρχεν ἄλλη εἰμὴ τὰ βαρέλια τοῦ μαστρο-Στεφανῆ, ὅπου ἔπλεαν ὅλα εἰς τὴν σειρὰν μὲ γραφικὴν νωθρότητα. Ὁ υἱὸς τοῦ βαρελά, ὁ μικρὸς, εἶχε καβαλικεύσει τὸ ἓν τούτων, καὶ εὔρε μεγάλην διασκέδασιν, ἀλλὰ δὲν κατώρθωσε ν' ἀνακαλύψῃ τὸ πηδάλιον τοῦ αὐτοσχεδίου πλοιαρίου. Ἐκλινε πότε μὲ τὸν ἓνα πόδα, πότε μὲ τὸν ἄλλον κατὰ τὸ ρεῦμα καὶ ἦτο ἕτοιμος κάθε στιγμὴν νὰ δώσῃ βουτιάν.

Ἐπάνω εἰς τὸ ὑψηλότερον μέρος τῆς συνοικίας, τὸ ἀνατολικόν, δὲν ἦτο φόβος νὰ φθάσῃ τὸ νερὸν εἰς τὰς οἰκίας. Ἐκεῖ ἦσαν τὰ Κοτρώνια, ὑψηλοὶ βράχοι, καμωμένοι ἐπίτηδες διὰ νὰ κτίζουν φωλεὰς τὰ νυχτοπούλια καὶ διὰ νὰ ἀναβαίνουν τὰ παιδιὰ νὰ παίζουν μὲ τοὺς χαρτίνους ἀετούς, διὰ νὰ κάμουν τρέλας καὶ νὰ φωνάζουν. Ἡ γρια-Σακαβάραινα εἶχεν ἐξέλθει εἰς τὸν ἐξώστην καὶ ἐτραβοῦσε τὰ μαλλιά τῆς καὶ ἐφώναζε:

— Τ' εἶν' αὐτό, Θεέ μου, τ' εἶν' αὐτό! Ἀμαρτωλοὶ εἶναι καὶ θὰ τοὺς βουλιάξῃ;

Καὶ ἡ θεια-Καρπέταινα, σύζυγος πλοιάρχου, ἐνθυμουμένη τὸν ἄνδρα τῆς καὶ τοὺς υἱοὺς τῆς, ὅπου ἐταξίδευαν μὲ τὸ καράβι, ἔκραζε:

— Παναγιά μ', στὸ πέλαγο! Παναγιά μ', στὸ πέλαγο!

Ὁ γέρων πατήρ, ὁ καλὸς οικογενειάρχης, μιᾶς πτωχῆς οἰκίας δίπλα εἰς τὸ βαρελάδικον, εἶχεν ὀπλισθῆ προχείρως μὲ σκαπάνην καὶ μὲ κουβάν καὶ εἶχε καταβῆ εἰς τὸ ἰσόγειον. Ἐπροσπάθει νὰ ἀδειάσῃ τὸ νερὸν ἀπὸ τὸ κατώγι, ἐπαιδευέτο νὰ φράξῃ ἕως δύο πιθαμὰς τὸ κατώφλιον καὶ ἐπάσχιζε νὰ δέσῃ τὸ πιθάριον τοῦ ἐλαίου εἰς ἓνα κρῖνον ἐπὶ τοῦ τοίχου. Ἐγὼ — ἤμην κ' ἐγὼ ἐκεῖ— ἰστάμην εἰς τὸ παράθυρον, ἔβλεπα κ' ἐπροσπαθοῦσα νὰ διώξω τὸν

φόβον, νὰ διασκεδάσω. Τὸ εἶχα πάρει πονηρά, καὶ δὲν ἐπῆγα εἰς τὸ σχολεῖον — ἄλλως πολὺ ἀραιὰ ἐπῆγαινα. — Γυναῖκες ἀνασκουμπωμένοι μέχρι γονάτων, πατοῦσαι εἰς τὰ νερά, ὁ βαρελὰς κοπιάζων νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸ ἐργαστήριόν του, νὰ μαζώξῃ τὰ βαρέλια του, νὰ βάλῃ στὴν ἄκρην τὰ κλαδιὰ καὶ τὰ ξύλα ἀπὸ τὸ χαλασμένον παράπηγμά του, ὅλα ἀπετέλουν παιδικὸν θέαμα. Ἡ φουρνάρισα ἐφώναζεν ἀπ' ἀντικρὺ νὰ πάγουν νὰ γλυτώσουν τὶς κλάρες τῆς, ὅπου τὰς εἶχε παρασύρει τὸ ρεῦμα. Δύο ἢ τρεῖς γέροντες τῆς γειτονιάς ἦσαν μέχρι βουβώνων εἰς τὸ νερὸν διὰ νὰ γλυτώσουν ὀλίγες κουτσοῦρες καὶ καυσόξυλα, ὅπου ἔπλεαν εἰς τὸν ποταμόν. Ἡ γρια-Μερεγκλίνα, ἀπὸ τὸ στενὸν μέσα ἐφώναζε νὰ τῆς γλυτώσουν τὴν σκαφίδα τῆς, ὅπου τὴν εἶχε πάρει τὸ ρεῦμα καὶ τὴν ἔσπρωχνε κάτω πρὸς τὴν θάλασσαν.

Τὰ παιδιά ἀπὸ τὸ σχολεῖον εἶχαν κάμει γενικὴν ἔξοδον, καθὼς ἐκόπασεν ἡ βροχὴ καὶ τὸ ρεῦμα τῆς πλημμύρας ἐφούσκωνεν ἀκόμη. Ἐξῆλθον δρομαίως μὲ ἀτάκτους φωνὰς καὶ ἔτρεχαν, ἔτρεχαν εἰς τὴν μεγάλην λίμνην τοῦ νεροῦ κάτω πρὸς τὸν αἰγιαλόν, διὰ νὰ προφθάσουν νὰ χορτάσουν καράβισμα* καὶ παιγνίδι εἰς τὰ νερά μίαν φορὰν, νὰ βραχοῦν, νὰ παίξουν μὲ τὸ ρεῦμα. Καὶ δύο κοπάδια πάπιες, ὅπου ἔπεσαν εἰς τὰ νερά ἅμα ἐσταμάτησεν ἡ βροχὴ, κ' ἐβουτούσαν, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν ἔντρομοι.

Πτωχὴ χήρα, ἡ Μαριῶ ἢ Λιβαδάκαινα, μαζὶ μὲ τὴν κόρην τῆς τὴν Ματώ, εὐρίσκοντο εἰς τὸν μεμονωμένον οἰκίσκον των, εἰς τὸ χαμηλότερον μέρος τοῦ Λιβαδιοῦ, πρὸς τὴν ἐξοχὴν, εἰς τὴν ἄκρην τοῦ χωρίου. Ἄμα ἤρχισεν ἡ καταιγὶς καὶ τὰ θεμέλια τῆς οἰκίας ταχέως κατεπλημμύρησαν. Ἄλλ' ἡ Μαριῶ δὲν ἐπρόσεχε κατ' ἀρχὰς εἰς τοῦτο. Εἶχε τὸ μάτι ὑψηλὰ κατὰ τὸ βουνόν. Ἦτον ἀφηρημένη.

— Μάννα, θὰ πλημμάρουμε, ἐφώνησεν ἡ κόρη τῆς.

Ἡ μήτηρ ἐξηκολούθει νὰ κοιτάζῃ ὑψηλὰ εἰς τὸ βουνόν.

— Ἄς πᾶ νὰ πλημμάρουμε, ἐψιθύρισε.

— Μάννα, πλημμάραμε! ἐπανελάβε μετ' ὀλίγον ἡ Ματώ.

Ἡ χήρα ἔστρεψε τὸ βλέμμα πρὸς τὰ παρὰ πόδας. Ὅλη ἡ στεφάνη τοῦ ἐδάφους ὀλόγυρα εἶχε πλημμυρήσει καὶ τὸ ἰσόγειον τῆς οἰκίας ἦτο γεμᾶτο νερόν. Τὸ χαμηλὸν πάτωμα ἐκινδύνευε νὰ τὸ φθάσῃ. Θάλασσα, ποταμός, πέλαγος.

— Πῶ, πῶ, πῶ! ἔκαμεν ἡ μήτηρ συμπλέκουσα τὰς χεῖρας.

Ἀπὸ τὴν στέγην τῆς οἰκίας εἶχαν ἀνοίξει δέκα ἕως δώδεκα σταλαγμοί. Τὰ φορέματα, ἡ «τέμπλα»* μὲ τὰ στρώματα καὶ τὰ σινδόνια, τὰ πενιχρὰ ἔπιπλα, ὅλα ἦσαν καταβρεγμένα.

Ἡ κόρη τὰ μετέφερε καὶ τὰ ἐσώρρευεν ὅλα μαζί, πότε εἰς τὴν μίαν γωνίαν καὶ πότε εἰς τὴν ἄλλην· ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ἤνοιγε σταλαγμός. Τέλος τὰ ἐκουβάλησεν ὅλα εἰς τὴν μέσην· ἀλλ' ἐκεῖ ἤνοιξε μέγας σταλαγμός εἰς τὸν «καβαλάρη»* τῆς στέγης.

Τὴν προηγουμένην ἑβδομάδα εἶχαν ξανασύρει τὴν σκεπὴν. Νὰ τὸ ἤξευραν νὰ μὴ βάλουν μάστορην!

Ἀλλὰ καὶ τί τὸν ἤθελαν τὸν μάστορην; Μήπως ἦτον ἰδικόν τους τὸ σπίτι; Ὁ κύρ Ἀργυρός ὁ Ξυγκοχέρης, ὁ πιστωτής των, τοὺς ἐφοβέριζε καθημερινῶς νὰ τοὺς βγάλῃ ἀπὸ τὸ σπίτι. Πρὸ δύο ἡμερῶν ἀκόμη εἶχε περάσει ἀπ' ἐκεῖ καὶ τοὺς εἶπε ὅτι θὰ τοὺς πάρῃ τὸ ποτάμι... Ἄς χαρῆ τώρα.

— Πῶ, πῶ! θὰ πνιγοῦμε, μάννα! ὠλόλυξεν ἡ κόρη συμπλέκουσα τὰς χεῖρας, κοιτάζουσα διὰ τοῦ παραθύρου κάτω καὶ βλέπουσα ὅλον τὸ Λιβάδι θάλασσαν. Δὲν ἐφαίνετο πουθενὰ πάτημα διὰ νὰ πατήσῃ τις. Καὶ ἡ βροχὴ ἐξηκολούθει ἀκόμη.

— Θὰ πνιγοῦμε! ἐθρήνησεν ἡ μήτηρ, τραβοῦσα τὰ μαλλιὰ της, καὶ ὁ ἀδερφός σου, ὁ ἀδερφός σου ποῦ λείπει ἀπ' τὸ πρῶνι στὸ χωράφι, δὲν θὰ πνιγῆ;

Σπαρακτικὴ ἦτο ἡ φωνὴ τῆς μητρὸς.

*

**

Ἀπέναντι, πρὸς τὸ μεσημβρινὸν μέρος, πεντακόσια βήματα μακρὰν ἐκατοικοῦσεν ἡ Μαργαρῶ ἡ Μποστανού, ἐντὸς τοῦ λαχανοκήπου τὸν ὁποῖον ἐκαλλιέργει ὁ σύζυγός της. Ὁ οἰκίσκος των ὑψηλὰ, ἐπὶ λοφίσκου, ἀψηφοῦσε τὴν πλημμύραν. Ἡ γυνὴ εἶχεν ἀνοίξει τὸ παράθυρον καὶ ἐφώνησε πρὸς τὴν Μαριῶ τὴ Λιβαδάκαινα:

— Θὰ πνιγῆτε, χριστιανές!

Ἡ Μαριῶ ἦτον ἀφωσιωμένη ὅλη εἰς τὸν στοχασμὸν τοῦ υἱοῦ της, ἦτον παραδομένη εἰς τὴν ἀνησυχίαν της. Ἐκοίταζε τὸ βουνὸν μὲ ὄμμα ἀπλανές, ὡς νὰ ἔβλεπεν ὀπτασίαν. Ὁ υἱός της ποῦ νὰ εἶναι μὲ αὐτὸν τὸν κατακλυσμὸν;

— Πνιγῆκατε, χριστιανές, ἐφώνησε πάλιν ἡ Μαργαρῶ ἡ Μποστανού.

Ὅλον τὸ Λιβάδι πέλαγος. Καὶ ἂν ἐπροθυμεῖτό τις νὰ ὑπάγῃ εἰς βοήθειαν τῶν ἀγωνιῶντων, δὲν θὰ ἠδύνατο πλέον.

Ὁ σύζυγος τῆς Μαργαρῶς ἦτο κάτω εἰς τὸ ἰσόγειον καὶ διώρθωνε τὰ

τσαπιά, καὶ ἐτρόχιζε μὲ ὄξυν τριγμὸν μικρὸν πριόνιον, τὸ ὁποῖον τοῦ ἐχρησίμευε διὰ τὸ κλάδευμα τῶν δένδρων. Τὸ νερὸν ἔπρεπε ν' ἀναβῆ δύο μπόια ἀκόμη διὰ νὰ τοὺς φθάσῃ. Διὰ τῆς μικρᾶς θυρίδος ἔβλεπε καὶ αὐτὸς τὴν τεφρὰν, χωματόχρουν, κυματώδη θάλασσαν, τὴν κατακλύζουσαν ὅλα τὰ ἀλώνια καὶ τοὺς κάμπους.

— Καλέ, δὲν ἀκοῦς τί γίνεται, δὲν βλέπεις! ἐφώνησεν ἄνωθεν διὰ τῆς καταπακτῆς ἢ σύζυγός του. Θὰ χαλάσῃ ὁ Θεὸς τὸν κόσμον.

Ὁ κηπουρὸς κάτωθεν ἀπήντησεν εἰς τὴν ἐρώτησιν δι' ἄσματος, ψάλλον μὲ τὴν βραχνὴν φωνὴν του:

*Βρέχει οὐρανὸς καὶ βρέχουμαι,
ξενάκ' εἶμαι καὶ ντρέπουμαι.*

*
**

Ἡ θέσις τῶν δύο γυναικῶν, εἰς τὸ μοναχικὸν σπιτάκι τοῦ Λιβαδιοῦ, ἤρχισε νὰ γίνεταί ἀπελπιστικὴ. Ἡ κόρη ἐκφρων ὠλόλυζεν. Ἐκοίταζε βλοσυρὰ τὸ παράθυρον, τὸν ἐξώστην, τὴν ξυλίνην σκάλαν, ὅλα ἀπειλούμενα καὶ σαλευόμενα ἀπὸ τὴν πλημμύραν. Ἡ μήτηρ εἶχε παύσει ἀρτίως νὰ τραβᾷ τὰ μαλλιά της. Ἐσχιζε τὰς παρειάς, ἐκόπτετο, κ' ἐμοιρολογοῦσε. Δὲν ἔκλαιε τὸ σπίτι, δὲν ἔκλαιε τὴν κόρην της, οὔτε τὸν ἑαυτὸν της, ἔκλαιε τὸν υἱὸν της, ὅστις ἦτο μακρὰν. Ἐκοίταζε κατὰ τὸ βουνόν, ἀλλὰ δὲν τὸ διέκρινε πλέον. Ὁ πελώριος σίφων, στῦλος φοβερὸς ἐνῶνων τὸν οὐρανὸν μὲ τὴν γῆν, ὅπου διὰ πενθίμου ἀνταυγείας ἐφώτιζεν ἐκ διαλειμμάτων τὰ πέριξ καὶ ἔκαμνε τὸ βουνὸν νὰ ξεχωρίζῃ, ἐσχίσθη ἤδη, διερράγη καὶ διελύθη, καὶ τὸ βουνόν, μαῦρος ἀτμός, ἔγινεν ἐν μὲ τὸν αἰθέρα.

Ἐφαντάζετο ἤδη πνιγμένον τὸν υἱὸν της, πτώμα ἐλεινόν, φοβερὸν τὴν θεάν, παρασυρόμενον ἀπὸ τὸ ρεῦμα, κτυπῶντα τὴν κεφαλὴν ἀπὸ βράχου εἰς βράχον, ἀγκιστρούμενον καὶ σφηνούμενον εἰς τοὺς βάτους καὶ τοὺς θαμνῶνας, ἀπὸ αἱμασιὰν εἰς αἱμασιὰν. Ἡὐτοσχεδίαζεν ἀκουσίως ἐν μοιρολόγιον:

*Πῶς θὰ σὲ φέρουν, γυιόκα μου, πνιμένον μὲς στὸ ρέμα!
Πῶς θὰ σὲ ἰδῶ!...*

Ἡ Μαργαρώ ἢ Μποστανοῦ ἐφώνησε τὸν ἄνδρα της:

— Καλέ, ἔλα πάνω νὰ ἰδῆς! Νὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ τίς γλυτώσῃ!

Ὁ ἄνθρωπος ἀπήντησε μὲ τὸ βραχνὸν τραγούδι του:

Ἔρχουμαι, κυρά μ', δὲν ἔρχουμαι,

ὄξω στὴν πόρτα στέκονται,

βρέχει οὐρανὸς καὶ βρέχονται.

*

**

Ἡ βροχὴ εἶχε παύσει, καὶ ἡ πλημμύρα δὲν εἶχε καταπέσει. Εἶχαν κατέλθει ὅλα τὰ ἀνώνυμα ρεύματα τοῦ ποταμοῦ, ὅλα τῶν κοιλάδων τὰ θολὰ ποτάμια, ὅλα τὰ χειμέρια κατακαθίσματα τῶν ὑπωρειῶν.

Τὸ μικρὸν σπιτάκι στὸ Λιβιάδι ἔτριζεν, ἔτριζε, κατέρρεεν. Ἡ βοή τοῦ καταποντισμοῦ ἀνήρχετο εἰς τὸν αἰθέρα, καὶ εἰς τὴν βοήν αὐτὴν δὲν ἐχάνετο ὁ στεναγμὸς τῶν πενήτων διὰ τοὺς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ.

Τὸ σπιτάκι τῆς πτωχῆς χήρας εἶχε καθίσει ἀπὸ τὸ ἓν μέρος, καὶ εἶχε λάβει στάσιν χωλοῦ κλίνοντος πρὸς τὸν ἓνα ὦμον, πτωχοῦ γέροντος στηριζομένου ἐπὶ τῆς ράβδου του. Δὲν ὑπῆρχεν ὄρατὸν στήριγμα δι' αὐτό. Πλὴν ἀόρατος χεὶρ ἐφαίνετο νὰ τὸ κρατῇ ἀπὸ τὸ ἓν μέρος, διὰ νὰ μὴ καταρρεῦσῃ ὅλον.

Ὅταν ἐκόπασεν ἡ βροχὴ, χωρικοὶ κατέβαινον τρέχοντες μὲ τὰ ὑποζύγια των. Ἐπανερχοντο ἀπὸ τοὺς ἀγροὺς μισοπνιγμένοι, βρεγμένοι ὡς τὸ κόκκαλον. Διήρχοντο εἰς ἀπόστασιν ἑκατοντάδων βημάτων. Ἡ Μαριῶ ἴστατο εἰς τὸ παράθυρον, παρακαλοῦσα ἐκθύμως τὴν Παναγίαν, καὶ ἐρωτῶσα μεγαλοφώνως τοὺς διαβαίνοντας μακρὰν:

— Μὴν εἶδατε τὸν Μανώλη, τὸν γιὸ μου;

Οὔτε φωνή, οὔτε ἀκρόασις. Ὁ καθεὶς ἔσπευδε διὰ νὰ ἴδῃ τί ἔγινε τὸ σπίτι του, ἡ φανιλιά του, καὶ δὲν ἤκουε τί τὸν ἠρώτα ἡ χήρα τοῦ Λιβαδιοῦ.

Ἀλλ' αὕτη δὲν ἀπέκαμνε νὰ ἐρωτᾷ, ἐνόσω διέβλεπεν εἰς τὸ σκότος. Ἡ δεκεμβριανὴ ἡμέρα εἶχε δύσει, ἡ πλημμύρα κατέπιπτε καὶ τὸ σκότος ἀπειλητικὸν ἐπεκρέματο εἰς τὰ φωσφορίζοντα νερά.

— Μὴν εἶδατε πουθενὰ τὸ γιὸ μου, τὸν Μανώλη;

— Δὲν τὸν εἶδαμε... τῆς ἐφάνη ὅτι ἤκουσεν ἅπαξ, καὶ ἡ ἀπάντησις ἦτο σπαραγμὸς δι' αὐτήν. ὦ, Παναγία μου!

— Μάννα, ἀφοῦ γλυτώσαμε ὡς τώρα, πᾶμε νὰ κατεβοῦμε, κι ἂς πλέψουμε στὸ ποτάμι. Τὸ σπίτι θὰ πέσῃ, μπορεῖ νὰ γλυτώσουμε!

— Πᾶμε νὰ ἰδοῦμε τί γίνηκε ὁ Μανώλης.

Ἡ κόρη ἔμπρός, ἡ μήτηρ ὀπίσω, ἔδοκίμασαν νὰ καταβῶσι τὴν σαλευομένην καὶ σειομένην σκάλαν.

Εἶχον κατέλθει δύο σκαλοπάτια καὶ πλατάγισμα ἠκούσθη μέσα εἰς τὸ νερόν. Ἐφάνη κάτι τι μεγαλόσωμον, διπλοῦν τὸ σχῆμα, τεράστιον, κενταυρικόν, κατὰ τὸ ἥμισυ πλέον, κατὰ τὸ ἥμισυ πατοῦν, πηδῶν καὶ παραδέρον, μέσα εἰς τὸ ρεῦμα.

— Μάννα, εἶστε καλά; Γλυτώσατε;

Ἦτο ἡ φωνὴ τοῦ Μανώλη.

— ὦ, γυιέ μου! ὦ, παιδί μου, παιδάκι μου! Εἶσαι καλά; Ἦρθες;

Ἦτον ὁ Μανώλης, καβάλα εἰς τὸ ἄλογόν του. Ἐπήδησε κάτω, ἕως τὴν μέσην εἰς τὸ νερόν, καὶ ἠγκαλίσθη τὴν μητέρα του.

*

**

Τὴν ἔσπεραν ἐκείνην ἡ πτωχὴ οἰκογένεια ἐπῆγε καὶ διενυκτέρευσε εἰς τῆς Μαργαρώς τῆς Μποστаноῦς. Ὁ κηπουρὸς ἐσυμβούλευσε τὸν Μανώλην:

— Νὰ κάμης νόμο-τρόπο*, λέω ἴγώ, ν' ἀγοράσης ἓνα σπιτότοπο ἀπάνω στὰ Κοτρώνια, ἢ στὰ Γελαδάδικα, ἢ στὸν Ἀπάνω Μαχαλαῖ, νὰ χτίσετε κανένα σπιτάκι, νὰ μὴ σᾶς πατῆ τὸ νερό.

Ἡ χήρα ἔλαβε τὸν λόγον:

— Καλὰ τὸ λές, γείτονα, μὰ κεῖνος ὁ νταβατζής* μας ὁ Ξυγκάκιας, τοῦ χρωστοῦμε, λέει, δὲν ξέρω πόσα γίνονται, τριακόσιες δραχμές, ὅλο τὸ διάφορο-κεφάλι*, τὸ διάφορο-κεφάλι... κι ἄς τοῦ πληρώναμε ταχτικὰ τὸ διάφορο, μόνο δυὸ χρονιές δὲν τοῦ πληρώσαμε... Θὰ μᾶς ἔχη πάρει ἄλλα τόσα κι ἄλλα τόσα, κι ἀκόμα δῶσ' του, τὸ διάφορο-κεφάλι του... κ' ἐφοβέριζε νὰ μᾶς βγάλη ἀπὸ τὸ σπίτι, νὰ μᾶς τὸ πουλήσῃ στὴ δημοπρασία... καὶ μᾶς εἶπε τίς προάλλες, θὰ πέσῃ, μᾶς εἶπε, τὸ σπίτι νὰ μᾶς πλακώσῃ... Νὰ ποῦ ἔπεσε τώρα, ἄς τὸ χαρῆ... Δὲν ἔστελνε δὰ σήμερα κανένα κλήτορα ἢ κανένα ταχτικὸ νὰ μᾶς βγάλη ἀπ' τὸ σπίτι, μεγάλη χάρη θὰ μᾶς ἔκανε... ὅλοι μας δυὸ πῆχες τόπο θὰ χρειαστοῦμε γιὰ νὰ μᾶς θάψουν... Ἄς χορτάσουν πλιά οἱ ἀναχόρταγοι...

Ὁ κηπουρὸς ἔσεισε τοὺς ὤμους, ἔπιε μίαν εἰς ὑγείαν τῆς χήρας καὶ τῶν τέκνων τῆς, καὶ ἔψαλεν εὐθύμως τὸ βραχνὸν ᾄσμά του:

*Ἐλα βαριά, σιγὰ καὶ ταπεινά,
μὴν πάρον τ' ἄρματα φωτιά,*

καὶ κάψουνε τὴ γειτονιά.
Ἔρχουμαι, καλέ μ', δὲν ἔρχουμαι,
ᾄξω στὴν πόρτα στέκονμαι,
ξενάκ' εἶμαι καὶ ντρέπονμαι.

Καὶ ἡ Μαργαρώ ἡ γυναῖκα του εἶπεν:

—Ἐγλύτωσεν ὁ κοσμάκης καὶ τὴ φορὰ αὐτὴ, δόξα νὰ ᾄχη ὁ Θεός!

(1896)